

نکاتی درباره‌ی مبحث سافت‌ار کتاب درسی علوم دوره‌ی ابتدایی

- محتوای کتاب درسی علوم براساس الگوی واحدی تنظیم شده است. در بعضی موارد به تناسب هر پایه تفاوت‌هایی وجود دارد.

- الگوی واحدی که در تنظیم محتوای کتاب‌های علوم دبستان به کاررفته است:

۱- تصویر عنوانی

۲- فعالیت‌های آموزشی

۳- مفاهیم ← {
الف) متن اطلاع‌رسانی
ب) متنی که دستورکار فعالیت علمی است
ج) متنی که طرح مسأله می‌کند

تصویر عنوانی

- تعریف **تصویر عنوانی** در کتاب‌های علوم دبستان: هر درس با یک تصویر که با موضوع درس مرتبط است، شروع می‌شود که به آن **تصویر عنوانی** می‌گویند.

- هدف از **تصویر عنوانی** در کتاب‌های علوم دبستان چیست؟ ایجاد زمینه برای گفت‌وگو در مورد موضوع درس. معلم با استفاده از آن دانش‌آموزان را به گفت‌وگو در مورد موضوع تشویق می‌کند تا علاقه به بیش‌تر دانستن در آن‌ها ایجاد شود که به راحتی بتواند وارد موضوع درس شود.

- ویژگی **تصویر عنوانی** در کتاب‌های علوم دبستان: در این صفحه که تصویر عنوانی قرار دارد آموزش مفهوم خاصی مورد نظر نیست.

فعالیت‌های آموزشی

- فعالیت‌های آموزشی که در محتوای کتاب‌های علوم دبستان قرار داده شده‌اند چه اهدافی دارند؟ در پایه‌های اول و دوم مفاهیم درسی مورد نظر برنامه‌ی درسی از طریق فعالیت‌هایی که دانش‌آموزان انجام می‌دهند، آموزش داده می‌شود. هم‌چنین پرورش مهارت‌ها و نگرش‌های معینی هم را لحاظ می‌کنند.

- مهارت‌هایی که در فعالیت‌های آموزشی پایه‌های اول و دوم پرورش داده می‌شوند عبارتند از: مهارت مشاهده، مهارت جمع‌آوری اطلاعات، مهارت پیش‌بینی.

- مهارت‌هایی که در فعالیت‌های آموزشی پایه‌های بالاتر از دوم پرورش داده می‌شوند عبارتند از: مهارت تفسیر کردن، مهارت طراحی تحقیق، و مهارت نتیجه‌گیری.

مفاهیم

- حجم مفاهیم علمی در کتاب‌های علوم از پایه‌ی اول تا ششم چگونه تغییر می‌کند؟ از پایه‌ی اول تا ششم به ترتیب حجم مفاهیم متون کتاب‌های علوم افزایش می‌یابد.
- به چه دلیل حجم مفاهیم علمی در متون کتاب‌های علوم در پایه‌های بالاتر بیش‌تر است؟ به دلیل این‌که توانایی درک مفاهیم در دانش‌آموزان سنین بالاتر افزایش می‌یابد.
- آیا در پایه‌های بالاتر به دلیل بیش‌تر بودن مفاهیم علمی در کتاب‌های علوم، فعالیت‌ها در فهم مفاهیم از اهمیت کم‌تری برخوردار هستند؟ خیر با تقسیم‌بندی برنامه‌ی درسی باید حجم کتاب را به نسبت حجم مفاهیم و حجم فعالیت‌ها آموزش داد.
- تقسیم‌بندی متن کتاب درسی به شرح زیر از چه نظر صورت گرفته است؟

متن کتاب به سه دسته تقسیم می‌شود:

(الف) متن اطلاع‌رسانی

(ب) متنی که دستور کار فعالیت علمی است.

(ج) متنی که طرح مسأله می‌کند.

پاسخ: این تقسیم‌بندی از این نظر صورت گرفته است که برنامه‌ی آموزشی از روال معینی برخوردار باشد و کار آموزش به سهولت انجام پذیرد.

سؤال فوق را به نحو دیگری مطرح کردم:

- تألیف کتاب‌های علوم دوره‌ی ابتدایی از چه الگویی تبعیت می‌کند؟ و چرا؟

پاسخ: متن کتاب درسی سه دسته می‌شود: (الف) متن اطلاع‌رسانی

(ب) متنی که دستور کار فعالیت علمی است

(ج) متنی که طرح مسأله می‌کند

این دسته‌بندی متن کتاب به ما کمک می‌کند تا کار آموزش سهل‌تر شود و برنامه‌ی آموزشی روال معینی داشته باشد.

(الف) متن اطلاع‌رسانی

- به کدام قسمت‌های کتاب علوم متن اطلاع‌رسانی می‌گویند؟ متن نوشتاری و گاهی هم تصاویر، به طوری که اطلاعاتی درباره‌ی موضوعی ارائه کرده باشند.

- روشی که برای پرداختن به متون اطلاع‌رسانی کتاب درسی علوم پیشنهاد می‌شود چیست؟

➤ متن توسط هر دانش‌آموز در گروه هم‌یار خوانده شود و یا توسط هر دانش‌آموز در یک ق=فرصت مناسب بررسی شود.

➤ پس از اتمام فرصت تعیین شده، دانش‌آموزان در مورد آن چه فهمیده‌اند با یک‌دیگر مشورت کنند و یا معلم از همان متن از شاگردان پرسش به عمل آورد. وقتی دانش‌آموزی پاسخ داد همان پرسش را از چند نفر دیگر

بپرسد. در این مرحله اگر دانش‌آموزانی به وقت بیش‌تری برای درک مفاهیم نیاز دارند به آن‌ها فرصت داده شود تا دوباره به خواندن متن بپردازند.

- چه اهدافی در روش پیشنهاد شده در پردازش متن توسط دانش‌آموزان دنبال می‌شود؟

❖ آشنایی با روش مطالعه یعنی خواندن تّوأم با درک

❖ یادگیری نگرش زیر:

با مطالعه و خواندن می‌توانند درباره‌ی موضوعی اطلاعات بیش‌تری پیدا کنند.

- چگونه می‌توان "خودآموزی را در دانش‌آموزان ایجاد کرد؟ یکی از قدم‌هایی که می‌توان برداشت این است که روش مطالعه،

یعنی خواندن تّوأم با درک و فهم را به آنان یاد داد که متعاقباً منجر به ایجاد نگرش کسب اطلاعات درباره‌ی یک موضوع با خواندن درباره‌ی آن موضوع خواهد شد.

(ب) متنی که دستور کار فعالیت علمی است.

- این نوع متن برای چه منظوری در کتاب‌های علوم ارائه شده است؟ برای فعالیت‌های عملی.

- شیوه‌ی پرداختن به متونی که دستور کار فعالیت علمی هستند چیست؟

➤ از پایه‌ی دوم به بالا بهتر است که افراد هر گروه هم‌یار بخوانند.

➤ آن‌چه را خواسته شده است را مرحله به مرحله انجام دهند.

➤ معلم هم نظارت کند که دانش‌آموزان دستورالعمل‌ها را به ترتیب بخوانند، هدف فعالیت را بفهمند و سپس آن فعالیت را انجام دهند.

- شیوه‌ی پرداختن به متونی که دستور کار فعالیت علمی هستند به صورت فوق چه مزایایی دارد؟ (یا چه اهدافی را دنبال می‌کند؟)

❖ دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه می‌توانند یک فعالیت عملی را می‌توانند طراحی کنند.

❖ دانش‌آموزان یاد می‌گیرند که چگونه می‌توانند در خارج از کلاس فعالیت را انجام دهند.

❖ دانش‌آموزان آمادگی پیدا می‌کنند تا بتوانند از کتاب‌های علمی کمک آموزشی که فعالیت‌های عملی را پیشنهاد می‌کنند به خوبی استفاده کنند (متونی که شامل: آزمایش کنید، فعالیت، مشاهده کنید، ... هستند).

(ج) متنی که طرح مسأله می‌کند.

- متنی که طرح مسأله می‌کند در کتاب‌های علوم دوره‌ی ابتدایی چه ویژگی‌هایی دارد؟

➤ شامل سؤالاتی است.

➤ سؤالات این چنین متن‌ها، تحت عنوان "فکر کنید"، "بحث کنید"، "پاسخ دهید"، و ... ارائه شده‌اند.

- شیوه‌ی پیشنهادی جهت پرداختن به متونی که طرح مسأله می‌کنند:

❖ چنین متنی را تک‌تک افراد بخوانند، یا گروه هم‌یار مبادرت به خواندن برای اعضاء خود کند.

❖ هدف فعالیت را متوجه شوند و در گروه در مورد هدف فعالیت به توافق برسند.

❖ تک تک افراد فرصت یابند که برای آن پاسخ پیدا کنند.

❖ سپس تک تک افراد در گروه پاسخ خود را مطرح کنند و سعی کنند به یک پاسخ مشترک برسند.

- فواید شیوهی فوق به هنگام پردازش متونی که طرح مسأله می کنند:

➤ دانش آموزان یاد بگیرند که چگونه با مسائل برخورد کنند.

➤ دانش آموزان یاد بگیرند که چگونه مسأله را بفهمند.

➤ دانش آموزان یاد بگیرند چگونه جهت حل مسأله مشورت کنند.

➤ دانش آموزان یاد بگیرند که چگونه مسأله‌ی مورد نظر را حل کنند.

- در هر سه نوع متن مسئولیت مستقیم کار با چه کسی است؟ مسئولیت مستقیم کار با خود دانش آموزان است.

- شیوهی زیر در هنگام پردازش متون کتاب‌های علوم چه ضعف‌هایی دارد؟

بعضی از افراد یا بعضی از گروه‌ها متن مورد نظر را می‌خوانند و دیگران شنونده هستند.

جواب: چنین شیوه‌ای مانع از پرورش مهارت برقراری ارتباط در تک تک دانش آموزان می‌شود.

- آیا شیوه‌های بیان شده در بالا به هنگام پردازش متون از انواع مختلف در کتاب‌های علوم دوره‌ی ابتدایی، در مورد پایه‌ی

اول هم قابل به کار بردن است؟ خیر.

تکلیف عمل‌کردی:

- با بررسی کتاب‌های علوم دوره‌ی ابتدایی سه دسته متن به کار رفته در آن‌ها را تفکیک کنید و چند مورد را در قالب یک

گزارش در یک فایل ثبت و ذخیره نمایید.

- گزارش عمل‌کردی خود را به آدرس ایمیل زیر ارسال دارید.

Shke4870@gmail.com

موفق باشید - پایان

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.